

**Biblioteka
LingVariów**

Tom 23

Słowiańska frazeologia gwarowa

**pod redakcją
Macieja Raka i Kazimierza Sikory**

**Uniwersytet Jagielloński
Wydział Polonistyki**

SŁOWIAŃSKA FRAZEOLOGIA GWAROWA

Biblioteka „LingVariów”

T. 23

Redaktor naukowy serii

Mirosław Skarżyński

SŁOWIAŃSKA FRAZEOLOGIA GWAROWA

pod redakcją

Macieja Raka i Kazimierza Sikory

Z prac Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

Biblioteka „LingVariów” T. 23

SŁOWIAŃSKA FRAZEOLOGIA GWAROWA

pod redakcją
Macieja Raka i Kazimierza Sikory

**Księgarnia Akademicka
Kraków 2016**

Recenzenci

prof. dr hab. Wiesław Boryś
prof. dr hab. Adam Fałowski
prof. dr hab. Stanisław Koziara
dr hab. Alicja Nowakowska, prof. UW.

Redakcja

Justyna Wójcik

Korekta

Karolina Bogacz i Magdalena Romanowska

Skład i łamanie

Małgorzata Manterys-Rachwał

Okładka

Paweł Sepielak

Publikacja dotowana przez Wydział Polonistyki UJ

ISBN 978-83-7638-738-3 (wersja papierowa)

ISBN 978-83-7638-739-0 (e-book)

<https://doi.org/10.12797/9788376387390>

© Wydział Polonistyki UJ oraz autorzy

KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431 27 43, 12 421 13 87
e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:
www.akademicka.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
-------------	---

ZAGADNIENIA OGÓLNE

ANNA TYRPA, Co wiemy o frazeologii gwarowej w 2015 roku?	13
MACIEJ RAK, Czego nadal nie wiemy o frazeologii gwarowej?	31
KAZIMIERZ SIKORA, „Komu Pan Bóg rozum odbiera?” – czyli kilka uwag na temat pragmatyki przysłów	43
ОЛЕНА ВІТАЛІЙВНА ДЕХТЯРЬОВА, Щодо визначення поняття діалектна фразеологічна одиниця (на матеріалі художніх творів західноукраїнських письменників) ...	53

FRAZEOGRAFIA GWAROWA

FABIAN KAULFÜRST, Dolnoserbiska frazeologija. Aktualna żelabność mjazy rewitalizaciju rěcy a historiskeju frazeologiju	65
LIDIA PRZYMUSZAŁA, O problemach leksykograficznego opisu frazeologii w słownikach gwarowych (na przykładzie <i>Słownika gwar śląskich</i>)	75

FRAZEOLOGIA ŹRÓDŁEM WIEDZY O CZŁOWIEKU

MACIEJ RAK, Wartościowanie w animalistycznej frazematyce gwar polskiego Podtatrza.....	89
KATARZYNA KONCZEWSKA, Frazeologizmy i paremie białoruskich gwar grodzieńskich jako źródło rekonstrukcji obrazu świata mieszkańców wielonarodowościowego regionu.....	109
MAGDALENA DUDA, Ciało człowieka we frazeologii okolic Tarnowa	125
НАТАЛІЯ ХІБЕБА, Бойківські весільні фразеологізми: етнокультурне прочитання	137

SACRUM I PROFANUM

Галина Тимошик, Паремії зі святописемними антропонімами в лексикографічному збірнику <i>Галицько-руські народні приповідки</i> Івана Франка	157
EMIL POPŁAWSKI, Święty Mikołaj w polskiej gwarowej przestrzeni paremiologicznej. Glosa do kulturowego wizerunku biskupa Miry	183

RENATA DŹWIGOŁ , <i>Ś ciebie mo diobol pociechę</i> . O charakterze człowieka na podstawie frazeologizmów i paremii z pola leksykalno-semantycznego <DIABEŁ>	195
ІРИНА ЧИБОР , Етнокодуння міфологічних уявлень про чорта в українській діалектній фразеології	209
ЗОРЯНА ВАСИЛЬКО , Інтерпретація паремій із мікрообразом-символом <i>сонце</i> в лексикографічному збірнику <i>Галицько-руські народні приповідки</i> Івана Франка	219
МОНІКА ВУЛАВА , Paralusz i inne „odmiany złośliwych diabłów”, czyli o związkach między chorobą a diabłem we frazeologii gwarowej.....	229

BIEDA

ЕВА МЛЫНАРЧЫК , Językowy obraz pożywienia ludności wiejskiej w sytuacjach niedostatku materialnego (na przykładzie wybranych frazemów).....	253
ІЛОНА ГУМОВСКА , Językowy obraz biedy w związkach frazeologicznych i paremiach o charakterze gwarowym	267

FABIAN KAULFÜRST
SERBSKI INSTITUT, CHÓŠEBUZ/COTTBUS

DOLNOSERBSKA FRAZELOGIJA.
AKTUALNA ŽĚLABNOSĆ MJAZY REWITALIZACIJU ŘĘCY
A HISTORISKEJU FRAZELOGIJU

Streszczenie

Instytut Łużycki w Chociebużu stawia sobie za zadanie dokładną dokumentację języka dolnołużyckiego. Internetowy portal dolnoserbbski.de udostępnia dwujęzyczne słowniki, korpus tekstów i zasady poprawnej pisowni. Jedną z pozycji jest także zbiór zwrotów i przysłów dolnołużyckich (<http://dolnoserbbski.de/nrs>). Stanowi on pierwszy krok w kierunku systematycznego opisu dolnołużyckich wyrażeń idiomatycznych w szerokim rozumieniu tego pojęcia. W zbiorze znalazło się około 6500 jednostek frazeologicznych (łącznie z wariantami), wyekstrahowanych ze słowników dolnołużycko-niemieckich i w części na nowo opracowanych leksykograficznie. Artykuł przedstawia minimalną i maksymalną mikrostrukturę artykułów hasłowych i jednocześnie ukazuje koncepcyjne i techniczne związki słownika z innymi zasobami *online* dolnołużyckiej leksykografii.

W artykule zaprezentowany został także wielofunkcyjny dostęp do słownika, dzięki któremu możliwe jest wyszukiwanie nie tylko wśród dolnołużyckich frazeologizmów, ale również definicji znaczeniowych, przekładów do języka niemieckiego oraz (zbliżonych) niemieckich odpowiedników. Funkcjonalność zasobu wzbogaca to, że pozwala – oprócz wyszukiwania całego słowa – na szukanie określonych ciągów znaków na początku, w środku i na końcu wyrazu.

Przewidziane jest uzupełnienie brakujących informacji przy już zarejestrowanych jednostkach frazeologicznych. Ze względu na sytuację języka i stan jego opisu nie jest to zadanie proste i często może być wykonane jedynie metodami frazeologii historycznej. Rozszerzenie słownika o dalsze jednostki idiomatyczne byłoby możliwe na podstawie (dostępnego online) aktywnego słownika niemiecko-dolnołużyckiego oraz korpusu tekstów.

Zawježenje

Dolnoserbsčina słuša k nejwěcej wobgrozonym rěcam Europy. Licba maminorěcných powědarjow wóteběra tak masiwnje, až grozy skóro kónc kontinuacije dialektalneje dolnoserbsčiny¹. Za lingwistiske pótrjeby jo mjaztym šěžko, spuščobne informanty namakaš. Wěcej a wěcej jo notne, se zepěraš pši rěcywědnem žěle na historiske – wětšy žěl pisne – žrědła. Rěcywědniki Serbskego instituta, wósebnje sobužělašerje Chóšebuskeje wótnožki, su se toš w slědnych lětach procowali wó wjeleboću a dokradnu rěcnu dokumentaciju dolnoserbsčiny.

Na drugem boce eksistěrujo gibanje za rewitalizaciju rěcy (dokradnej k tomu: Šołćina 2014), kótarež njamóžo bys wuspěšne bžez dobrych rěcných resursow. Wuchadnišćowa rěc wětšyny dolnoserbski wuknjecych jo nimščina. Togodla grajo aktiwny nimsko-dolnoserbski słownik (Deutsch-Niedersorbisches Wörterbuch, DNW) wósebnje wažnu rolu. Na takem su w Chóšebuskej wótnožce wót lěta 2001 žělali (awtory: Manfred Starosta, Erwin Hanuš, Hauke Bartels). Manuskript wo-
pšimjejo mjaztym 88 000 artiklow z 50 000 pšikładowymi sadami inkluziwnje frazeologiskego materiala. Glědajucy na rěcnu situaciju a pótrjebu w praksy jo se rozsužiło, manuskript juž do skóńcneje kontrole w interneše k dispoziciji stajiš (tuchylu jo něži 80 000 artiklow online). To jo se stało we wobłuku wósebnego modula na portalu <http://dolnoserbski.de> (nimski: <http://niedersorbisch.de>), kótaryž ma pšistupniš a gromažiš dolnoserbske rěcne resurse. Mimo aktiwneho nimsko-dolnoserbskego słownika prezentěruju se tam tuchylu zdigitalizěrowane (starše) šišćane dolnoserbsko-nimske słowniki (Niedersorbisch-deutsche Wörterbücher, NDW), dolnoserbski tekstowy korpus (dotko), informacije wó dolnoserbskem pšawopisu a słownik dolnoserbskich rěcných wobrotow a pšisłow². Slědny dej se w pšiducem wótrězku bližej pšedstajiš.

¹ Rěčna situacija a wósebnje wuwisě dolnoserbskeje standardneje rěcy z póznym a njedoslědnym kodificěrowanim stej zakład za to, až ma (standardna) dolnoserbsčina glědajucy na leksikografiske wopisowanje frazeologije skerjej take problemy, kenž makaju se z dialektalneju frazeologiju wěcej wužywaných rěcow.

² W blišem casu dodawaju se dalšne rěcne resurse, mjazy drugim ortografiska kontrola za officowe kompjuterowe programy a rěcne daty z projekta *Dokumentation bedrohter Sprachen* (DoBeS, dokumentacija wobgrozonych rěcow, financěrowane wót załožby VolkswagenStiftung; jedna se wó dialektalne nagrańanja z transkripciju a pšeložkom do nimščiny, pó žělach teke do engelsčiny a žělnje fonetiski pó IPA transkriběrowane).

Słownik dolnoserbskich rěcnych wobrotow a pśisłow

Pód adresu <http://dolnoserbski.de/nrs> prezentěrujo Serbski institut zběrku dolnoserbskich rěcnych wobrotow a pśisłow, frazeologiskego materiala w nejšyršem zmysle. Njejadna se hyšći wó poľny wědomnostny frazeologiski słownik (kótaryž pśedlažy za górnoserbsćinu, pśir. Ivčenko/Wölke 2004³). Zběrka twóri pak přědny kšac do systematiskego wopisowanja dolnoserbskich idiomatiskich wurazow w šyrokem zmysle. Z materiala zdigitalizěrowanych šišćanych dolnoserbsko-nimskich słownikow⁴ jo se ekstrahěrowało něži 8 500 jednotkow, kótarež su se pó žělach jawili w dwěma abo wěcej słownikach. Pó wótpóranju takich wóspjetowanjow jo zwóstało něži 6 500 jednotkow (inkl. wariantow), za kótarež jo se wutwórila jednotna zakładna, słownikowa forma, jolic až jo to było notne. Ako wósebnny element su se dodali póstłowne pśełožki (nic: ekwiwalenty!) wšykných frazeologizmow do nimšćiny. Tak dej se lužam z nimskeju mamineju rěcu, ako dolnoserbsćinu tak derje njerozměju, zmóžniš doglěd do wobrazilnosći dolnoserbskich idiomatiskich wurazow. Nimskich móžnych (pśibližnych) wótpowědnikow (ekwiwalentow) jo tuchylu mjenjej – něži 2 400. Wóznamowych definicijow jo 2 100. Z toho wuchada, až njejsu wšykne frazeologiske jednotki zběrki hyšći poľnje wopisane. Minimalna struktura jo slědujuca: [zakładna forma]⁵ [link na žrědło].

Pši tom pšižo wužywař z tłocenim na pokazku direktnje na artikel online-wersije słownika, z kótaregož jo se frazeologiska jednotka spóčetnje ekstrahěrowała a móžo tamnjejše leksikografiske wopisanje wužywaš. Elementy poľnego wopisanja su (abo mógu byś) slědujuće⁶:

[zakładna forma] – *pši klěbje byś*

[aktualizěrowana zakładna forma] – *něchten jo pši klěbje*

[komentar] (fakultatiwnje, wósebnje pla wěstych typow) – Komentary mógu za-pšimješ pokazki na to, až wustupuju w danem frazeologizmje zestarjete abo dialektalne formy, až jedna se wó dwóju formulu, wó botaniske mě atd.

[póstłowny nimski pśełožk] – *bei Brot sein*

³ Internetowa wersija namakajo se tuchylu pód adresu <http://www.serbski-institut.de/os/Hornjoserbski-frazeologiski-slownik>.

⁴ Jadna se wó słowniki Zwahra (1847), Muki (1911–1928), Šwjele (2. nakład, 1961) a Starosty (1999). Sešowe wersije słownikow su pśistupne pód <http://dolnoserbski.de/ndw>. Słownik Manfreda Starosty z lěta 1999 jo slědny a stakim do dalokeje měry aktualnu normu reprezentěrujucy dolnoserbsko-nimski słownik.

⁵ Pla werbalnych frazeologizmow pódawatej se zakładna a aktualizěrowana zakładna forma.

⁶ Zestajenje pó: <http://dolnoserbski.de/nrs/informacije>.

[wopisanje wóznama (dolnoserbski)] – *pśistajony byś, zasłužyś; (chudoby dla) jano klěb jěšć*

[wopisanje wóznama (nimski)] – *angestellt sein, Geld verdienen; (der Armut wegen) nur Brot essen*

[móžne (pśibližne) nimske wótpowědniki] – (za přědny wóznam): *in Lohn und Brot stehen, sein Brot verdienen*

[žřědła] (hyperlinki na wótpowědne městno online-wersijow dolnoserbsko-nimskich słownikow) – artikel *klěb* (Starosta 1999), artikel *klěb* (Muka 1911–28).

Grafiski pśedstajijo se taki artikel na slědujucu wašnju:

pśi klěbje byś

něchten jo pśi klěbje

PŌSŁOWNY NIMSKI PŠEŁOŽK

„bei Brot sein“

WOPISANJE WŌZNAMA

pśistajony byś, zasłužyś; (chudoby dla) jano klěb jěšć
angestellt sein, Geld verdienen; (der Armut wegen) nur Brot essen

MŌŽNEJ (PŠIBLIŽNEJ) NIMSKEJ WŌTPOWĚDNIKA

in Lohn und Brot stehen
 sein Brot verdienen

ŽŘĚDLE

pśi klěbje byś « Starosta 1999 » klěb
 wón jo pśi klěbje « Muka 1911–28 » klěb

klěb, m, Flex.: 17

klěbašk, m, Flex.: 19, K-Dim

klěbk, m, Flex.: 19, Dim

Brot

≈ašk bywašo pšecej smaglejšy, pseto jo byl drogi cas — das liebe, tägliche Brot wurde immer schlechter (durch zusätzliche Streckmittel), denn es herrschte eine Teuerung

pśi ≈je žělaš — bei der Arbeit kein warmes Essen haben, nur Brot essen

pśi ≈je byś — einen Brötchengeber haben

[4] z ≈a wugnaš — jmdn. um Lohn und Brot bringen

[4] do ≈a wzeš — jmdn. anstellen • Arbeit und Brot geben

Móžnosći pytanja w online-słowniku

Do pytańskego póla móžo se zapisaś jedno słowo (nic: dwě abo wěcej) w zakładnej formje (na pśikład *guba* abo *glědaś*). Pytanja za flektěrowanymi formami, ako wót zakładneje se wóthylaju (na pś. *gubje*, *glědała*), nic njenamakaju. To samske plaši za kupki słow (*za gubu*, *glědaś ako*).

Indeksěrowane jo kuźde we wěstej jednotce wustupujuce słowo⁷.

Pśistup ku słowniku jo multifunkcionalny, pytaś móžo se w pśisamem wšyknych górzejce wopisanych elementach artikla: w dolnoserbskich frazeologizmach, w dolnoserbskich a nimskich wóznamowych definicijach, w pósłownych nimskich pśeložkach a w (pśibližnych, móžnych) nimskich ekwiwalentach. Pód pytańskem pólom jo wuzwólowański meni, w kótaremj mógu se pomjenjene opcije wuzwóliti. Wótgłědajuce wót nastajenja mógu wuslědky byś kradu wšake. Gaž nastajijoš se na pś. pytanje w dolnoserbskich frazeologizmach, wudajo pytanje za słowom *glupy* jednaćo wuslědkow. Wšykne maju we sebje někaku formu toho słowa, na pś. *glupy a tupy* abo *glupy ako snop*, wobej z wóznamom 'wjelgin glupy'. Gaž pak nastajijoš se pytanje we wóznamowych definicijach a pytaś za samskim słowom, wudajo se 19 wuslědkow, mjazy nimi teke take, w kótarychž njewustupuju pytanje słowo we frazeologizmje samem, na pś. *pusta głowa* 'glupjeńc; glupy, njerozymny luź', *pazđerje w głowie mės* 'glupy byś', *wót rozyma pśis* 'glupy wordowaś, znjemudriś se' atd. Pódobny rozdzěl we wuslědkach by se pokazał teke pla wšakich móžnosćow pytanja w nimskiej rěcy.

Dalšna móžnosć, wuslědky pytanja wobwliwowaś, jo meni za nastajenje pozicije pytanego rěšaza znamuškow w słowje. Standardna opcija jo pytanje za celym słowom. Z tamnymi opcijami se zakładna funkcionalnosć dalej rozšyrja.

⁷ Wót toho principa wótbócyjo se jano we wósebných padach, gaž wustupuju wšake słowa (na pś. wěste prepozicije, konjunkcije atd.) pśeliš cesto a pytanje za nimi njeby měło zmysła.

Pytanje na zachopenku słowa zmóžnja mjazy drugim wużywanje online-re-surse na pódobnu wašnju, ako by łopjena šiścanych knigłow pšeběrali. Zapišoś-lic pši wużywanju wobspomnjoneje opcije na pś. pismik *c*, krydnjoś ako wuslědk alfabetiski ředowanu lisćinu słow na *c*, kótarež wustupuju we frazeologizmach: *ca*, *cajk*, *cakanje*, *cakaś*, *całta*, *canderi*, *carny*, *caroba*, *caršik*, *cart* atd. Z tłocenim na konkretnu, słowuju w lisćinje pširědowanu frazeologisku jednotku⁸ pšizoś direkt-nje do wótpowědnego artikla. Gaž zapišoś *rub*, dostanjoś lisćinu słow *rub*, *rubak*, *rubas*, *rubjažnik* a wšykných frazeologizmow, ako su jim pširědowane.

Pytanje srjež słowa jo zapšawym pitanje něži w słowje. Wótpšašowany řed pismikow njemusy pótakem na kuždy pad srjež słowa stojaś, ale mógał teke na zachopenku abo końcu byś. Gaž sy se pomjenjonu opciju nastajił, wunjaso py-tanje za *glěda* lisćinu słow, kótarež wopšimjeju řed pismikow *glěda* (z pširědowa-nymi frazeologizmami), na pś. *glědałko*, *glědaś*, *glědanje*, *naglědanje*, *pšiglědaś*, *woglědaś* atd.⁹

Pytanje na końcu słowa móžo teke byś praktiske: Wótpšašowanje pismika ś ma pla teje opcije wuslědk pśisamem kompletnej lisćiny werbalnych frazeologiz-mow¹⁰. Pytanje za *ař* namakajo lisćinu frazeologizmow, w kótarychž namakaju se słowa ako *cazař*, *duchtař* abo *pjakař*¹¹.

⁸ Mjazy konkretnje namakanymi frazeologiskimi jednotkami su take ako *na cajku byś* ‘w dobrem šělnem stawje byś, wachowny byś’, *carna baba* ‘mrětw’a’ abo *carta za nadrami měś* ‘wjelgin grakaty, wažaty, zwadny byś’.

⁹ Zajmne frazeologizmy su how mj. dr. *drugim lužam do rukowu glědaś* ‘żywiś se z pomocu, wót darow drugich luži’ abo *rad do flaški glědaś* ‘rad (alkoholiske napoje) piś’.

¹⁰ Daś how dosega ako pšikład frazeologiska jednotka *někomu Serb na gubu bijo* ‘něchten powěda ze serbskim akcentom’.

¹¹ Mjaz nimi dajo take ako *prjatkowaś kaž farař chórej swini* ‘někomu intensiwnje pšigranjaś, wopytowaś někogo wó něcym pšeznaniś, někogo k něcomu spóraś (ale wětšy part pódermo, dokulaž njejo adresat gótowy, zwólny, zamóžny, informaciju pšiwześ, pšezěłaś a pšesajziś)’.

Perspektiwy wuwša słownicka dolnoserbskich rěcnych wobrotow a pśisłow

Južo w něntejšnej formje zmóžnja sešowy słownick dolnoserbskich rěcnych wobrotow a pśisłow efficientny pśistup k rěcnym datam. Glědajucy na to, až wědomnostna zaběra z dolnoserbskeju frazeologiju do dalokeje měry felujo, jo to dobra góžba za potencielne zajmce, se z njeju póznawaš a pśi jeje pśeslěžowanju pomogaš.

Weto mógała se resursa na wšaku wašnju rozwijaš: Na jadnom boce dejali se wudopołnjaš felujuce informacije pla registrěrowanych frazeologiskich jednotkow. K přědnemu dejali se dodawaš wóznamowe definicije. Južo to njejo glědajucy na dolnoserbsku rěcnu situaciju triwialny kšac: Dolnoserbska leksikografija jo dotychměst dwójorěčna, nimsko-dolnoserbska abo dolnoserbsko-nimska. W słownikach, z kótarychž jo se pócerał material pśedstajoneje zběrki, njepódawa se toš w normalnem paže metarěčne wopisanje wóznama. Cesto stoj pśi serbskem frazeologizmje nimski idiomatiski wuraz, ako njemusy pśecej we wšykných kontekstach a rowninach byš połnje ekwiwalentny. Stawa se, až wopisujo dany wótpowědnik jano žěl wóznama serbskego frazeologizma (abo nawopacnje) abo až maka se z nim jano we wósebných kontekstach. Cesto njejo jasne, lěc pósěgujo se pódana jednotka jano na wósoby abo teke na zwěrzeta resp. nježywe wěcy. Jano pla jadnogo ze styrich žrědłowych słownikow (Starosta 1999) jo hyšći móžno, se (maminorěčnego)¹² awtora pšašaš za dokradnymi wobstojnosćami nałožowanja danego frazeologizma. Ale samo w tom paže njejo pśecej móžno, wšykne problemy wujasniš. Pla tamnych słownikow (Zwahr 1847; Muka 1911–1928; Šwjela 1961) móžomy nadrobne informacije za wětšy part jano z pomocu metodow historiskeje frazeologije zdobywaš.

Dalšny wudopołnjajucy kšac by było dodawanje nimskich ekwiwalentow. Teke to njejo lažka wěc, wósebnje pótom nic, gaž njejo dokradny wóznam z móžnosćami nałožowanja wujasnjony.

Wažny kšac do směra wědomnostnego frazeologiskego słownika by było dodawanje stilistiskich informacijow. (Stilistika jo na pólu dolnoserbšćiny tejerownosći słabje wobžěłane pólo linguistiski.)

Mimo nabogašowanja informacijow wó južo registrěrowanych frazeologizmach mógała se zběrka rozšyřiš wó dalšne idiomatiske jednotki. Jadno z głowných žrědłow za to bužo górzejce wobspomnjony aktiwny nimsko-dolnoserbski słownik. W njom chowa se masa dotychměst njeregistrěrowanego materiala¹³: *byš glupšy/*

¹² Manfred Starosta jo slědny maminorěčny dolnoserbski leksikograf. Wón jo juž wěcej lět na wuměńku.

¹³ Slědujuce tśi zakładne formy a wóznamowe definicije su se napórali specielnje za ten nastawk.

dumnjejšy ako policaja dowóljo ‘wjelgin głupy byś’¹⁴, *swój nos wšuži mjazy měš* ‘byś wjelgin narski; zaběraś se z wěcami, kótarež jadnego nic njestaraju’¹⁵, *někogo gownyško śišći* ‘něchten (małe góle) musy serkaś’¹⁶.

Druge głowne źrědło, w kótaremž gózi se systematiski za frazeologizmami pytaś, jo dolnoserbski tekstowy korpus, kótaryž jo pśistupny pód <http://dolnoserbski.de/korpus>, ale teke pód <http://kontext.korpus.cz> (tam wuzwóliś: korpus *dotko*). Dosć wuwita software českego narodnego korpusa móžo se pótakem (z wěstymi wobgranicowanjami)¹⁷ teke wużywaś za pśeslěžowanje dolnoserbskich tekstow, na pś. za ekstrakcěrowanje kolokacijow. Pśez pówušowanje kwalitty korpusa a jogo systematiske pśeslěžowanje z pomocu kompjueterowych ředow jo wócakowaś, až namakajo se wjelika tšocha dotychměst njeregistrěrowanych frazeologiskich jednotkow.

Pozitiwne efekty na pśedstajony słownik by teke měło intensiwnješe zwězowanje jednotliwych modulow portala dolnoserbski.de. Južo něnto jo zwěznanje artiklow z artiklami źrědłowch słownikow wjelika pomoc. To pśitrjefijo wósebnje tam, žož feluju hyšći wóznamowe definicije abo nimske ekwiwalenty. Integřěrowanje korpusowych pśikładow mógało byś dalšny kšac. Take a pódobne dalšne žěła na modulu pak wótwisuju wót dalšnych móžnosćow wutwari portala z pomocu tšěich srědkow abo na zakłaže pśizwólenja wobšyrnych wědomnostnych projektow, za kótarež by jednotliwe resurse byli njewuzbytny zakład.

Literatura

- IVČENKO A., WÖLKE S., 2004, *Hornjoserbski frazeologiski słownik. Obersorbisches phraeologisches Wörterbuch. Верхнелужицкий фразеологический словарь*, Bautzen/Budyšin.
- MUKA (MUCKE) E., 1911–1928, *Słownik dolnoserbskeje rěcy a jeje narěcow. Wörterbuch der niederwendischen Sprache und ihrer Dialekte*, t. I: (A–N), St. Petersburg – Pra-ga 1911–1915, 1926, t. II: (O – Ž), Prag 1928, t. III, Prag 1928.
- STAROSTA M., 1999, *Dolnoserbsko-nimski słownik. Niedersorbisch-deutsches Wörterbuch*, Budyšin/Bautzen.

¹⁴ <http://dolnoserbski.de/dnw>, artikel: *dumm* (pśikład: *Du bist ja dümmer als die Polizei erlaubt.*).

¹⁵ <http://dolnoserbski.de/dnw>, artikel: *Nase* (pśikład: *Der steckt doch seine Nase überall hinein.*).

¹⁶ <http://dolnoserbski.de/dnw>, artikel: *groß* (pśikład: *Mami, ich muss groß machen.*).

¹⁷ Wobgranicowanja rezultěruju głownje z fakta, až njejo korpus tuchylu hyšći lematizěrowany a z toho, až jedna se wó diachroniski korpus, w kótaremž wustupujo wjelika mań wšakich pšawopisow. Normalizěrowanje pšawopisa by how wustatkowało dalšne wólažcenje za wužywarja.

ŠOŁĆINA J., 2014, *Witaj-projekt jako wuspěšny koncept rewitalizowanja hornjo- a delnjo-serbskeje rěče?*, „Zeszyty Łużyckie“ XLVIII, b. 79–91.

ŠWJELA B., 1961, *Dolnoserbsko-němski słownik*, po wotkazanju B. Šwjele ředował A. Mi-taš, Budyšin.

ZWAHR J.G., 1847, *Niederlausitz-wendisch-deutsches Handwörterbuch*, Spremberg/Grodtk.

Online-resurse

<http://dolnoserbski.de> (teke: <http://niedersorbisch.de>, portal Serbskego instituta wó dolnoserbšćinje).

<http://dolnoserbski.de/dnw> (aktiwny nimsko-dolnoserbski słownik).

<http://dolnoserbski.de/ndw> (dolnoserbsko-nimske zdigitalizěrowane słowniki).

<http://dolnoserbski.de/nrs> (zběrka dolnoserbskich rěcnych wobrotow a pśisłow).

<http://dolnoserbski.de/korpus> (dolnoserbski tekstowy korpus).

<http://dolnoserbski.de/dsrk> (informacije wó dolnoserbskem pšawopisu).

<http://dobes.mpi.nl> (dokumentacija wobgrozonych rěcow, VolkswagenStiftung).

<http://www.serbski-institut.de/os/Hornjoserbski-frazeologiski-slownik>.

www.akademicka.pl

